

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1882. Första Kammaren. N:o 48.

Fredagen den 12 Maj.

Kammaren sammanträdde kl. $\frac{1}{2}$, 3 e. m.

Justerades protokollet för den 5 i denna månad.

Anmälades och bordlades Stats-Utskottets utlåtande N:o 62, i anledning af väckt motion angående deltagande för åtskilliga kronoegendomar inom Örebro län uti Hjelmarens och Qvismarens sjösänkingsföretag.

Föredrogs och lades till handlingarna Stats-Utskottets den 9 innevarande Maj bordlagda memorial N:o 56, i anledning af nådig remiss med öfverlemnande af förteckning öfver de för statsverkets räkning utarrenderade egendomar.

Föredrogs, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran Stats-Utskottets under gårdagen bordlagda utlåtande N:o 13 b, angående vissa till regleringen af utgifterna under riksstatens sjunde hufvudtitel hörande frågor.

Föredrogs Stats-Utskottets nästlidne dag bordlagda memorial N:o 63, med förslag till voteringsproposition i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut vid Stats-Utskottets Utlåtande N:o 54, angående ombyggnad af riksdagshuset.

Herr Grefven och Talmannen hemställde, huru vida Kammaren godkände den föreslagna voteringspropositionen, och, då härtill svarades ja och nej i blandning, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

Efter föredragning af Stats-Utskottets under gårdagen bordlagda Memorial N:o 64, med förslag till voteringsproposition i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut om beviljande af anslag för iständsättande af vågbrytaren och den yttre hamnarmen vid Visby hamn, godkändes den föreslagna voteringspropositionen.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran Bevillnings-Utskottets nästlidne dag bordlagda betänkande N:o 15 och Lag-Utskottets samma dag bordlagda Utlåtande N:o 57;

hvarefter beslöts att af de ärenden, som denna dag bordlagts för andra gången, betänkandena från Stats- och Bevillnings-Utskottet skulle på föredragningslistan för nästa sammanträde flyttas näst efter Banko-Utskottets memorial N:o 15, samt Lag-Utskottets utlåtande N:o 57 sättas sist, äfvensom att det denna dag första gången bordlagda utlåtandet skulle uppföras främst bland betänkandena på nämnda föredragningslista.

Justerades ett protokollsutdrag för denna dag.

Herr Grefven och Talmannen tillkännagaf, att enligt mellan talmännen träffad öfverenskommelse omröstningar jemlikt 65:te paragrafen Riksdagsordningen komme att anställas under morgondagens sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. $\frac{3}{4}$ 3 e. m.

In fidem
A. von Krusenstjerna.

Lördagen den 13 Maj, f. m.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades protokollen för den 6 i denna månad.

Anställes jemlikt 65:te paragrafen Riksdagsordningen omröstning öfver följande, af Stats-Utskottet i dess memorial N:o 63 föreslagna och af båda Kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som vill, att Riksdagen, med afslag å Stats-Utskottets framställning, åt Fullmäktige i Riksgäldkontoret uppdrager att före nästa riksdag låta bereda det ökade utrymme för Riksdagen, som kan åstadkommas genom användande för ändamålet utaf flere eller färre af de till bostadslägenheter och embetslokaler i riksdagshuset upplåtna rum samt att i öfrigt låta verkställa de förändringar inom Kamrarnes plensisalar, som må kunna afhjelpa de mest öfverklagade olägenheterna i afseende å dessa salars utrymme och luftvexling, och att Fullmäktige må för detta ändamål af Riksgäldskontorets medel använda högst femton tusen kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen afslagit Utskottets ofvanberörda hemställan.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 19;

Nej — 91.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justerad och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollutdrag, N:o 213, som upplästes och hvaraf inhemtades att omröstningen derstädes utfallit med 140 Ja och 54 Nej, samt att båda Kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 159 Ja och 145 Nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionen.

Anställes jemlikt 65:te paragrafen Riksdagsordningen omröstning öfver följande, af Stats-Utskottet i dess Memorial N:o 64 föreslagna och af båda Kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som vill, att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts proposition, för iståndsättande af vågbrytaren och den yttre hamnarmen vid Visby hamn i öfverensstämmelse med det af Styrelsen för allmänna väg- och vattenbyggnader uppgjorda förslag, beviljar ett extra anslag utan återbetalningsskyldighet af åttiosex tusen åtta hundra kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kongl. Maj:ts förevarande proposition blifvit på det sätt bifallen, att Riksdagen, såsom bidrag till iståndsättande af vågbrytaren och den yttre hamnarmen vid Visby hamn i öfverensstämmelse med det af Styrelsen för allmänna väg- och vattenbyggnader uppgjorda förslag, beviljat ett extra anslag utan återbetalningsskyldighet af sextio tusen kronor, att utgå under år 1883, emot skyldighet för Visby stad att fullborda och underhålla arbetet och uppå de vilkor i öfrigt, som Kongl. Maj:t må ega bestämma.

Vid denna omröstnings slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 70;

Nej — 38.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justeradt och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag, N:o 214, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 71 Ja och 127 Nej, samt att båda Kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 141 Ja och 165 Nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionen.

Föredrogs, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran Stats-Utskottets under gårdagen bordlagda utlåtande N:o 62, i anledning af väckt motion angående deltagande för åtskilliga kronoegendomar inom Örebro län uti Hjelmarens och Qvismarens sjösänkingsföretag.

Fortsattes föredragningen af Riksdagens Särskilda Utskotts utlåtande N:o 1, i anledning af Kongl. Maj:ts till Utskottet remitterade nådiga proposition med förslag till förordning rörande Lapparne i de förenade konungarikena Sverige och Norge.

Förslag till
förordning rörande
Lapparne i Sverige
och Norge.

(Forts.)

9 §.

2 mom.

Herr Casparsson: Då jag af ryktet erfor, att jag var tillämnad att insättas i det särskilda Utskott, som skulle behandla ifrågavarande lagförslag, uppvaktade jag några af de herrar och män, som ega Kammarens förtroende att uppgöra förslag vid tillsättande af Utskott, med anhållan att blifva derifrån befriad. Detta skedde icke af lättja — jag är icke rädd för arbete — men jag hade en erfarenhet från 1871 års riksdag, att, om än denna lag i hufvudsak var välmenande och människovänlig, den dock i vissa detaljer var orättfärdig, och jag förutsåg, att jag på den grund skulle komma i strid inom Utskottet, hvilken strid jag helst ville undvika. Då jag emellertid det oaktadt blef i Utskottet insatt, så torde det ursäktas, att jag nu steg för steg försvarar den position jag intagit.

När jag ber att först få granska Utskottets motivering, vill jag förutskicka den anmärkning, att jag vid afgifvandet af min reservation icke läst Utskottets motivering; jag afgaf nemligen reservationen samtidigt med justeringen af betänkanudet för att icke uppehålla tryckningen deraf. Utskottet säger: »*Allt* betande af renar å de i detta stadgande *uttryckligen betecknade* egor synes af codicillen uppfattas såsom skadligt. Från nämnda slags områden skulle alltså lapparne i hvarje fall vara uteslutne; hvarvid särskildt bör uppmärksammas, att under beteckningen äng helt visst innefattades äfven sådana i utmarken belägna gräsbärande ställen, hvilka nu för tiden benämnas utängsslätter. Å fördragets tid kunde, i följd af landets ringa odling, några ängsmarker af det slag, som numera plägar förstås under benämning äng, antagligen icke i någon afsevärd mån hafva förekommit.»

Här talas om, att det under codicillens tid fans *åker*. Men »*äng är åkers moder*». Skulle det då icke äfven funnits *äng*? När det fans åker, kan man vara fullt öfvertygad om att det äfven fans äng i den mening detta ord fortfarande eger. Utskottets antagande att ängarne skulle varit belägna hufvudsakligen å utmarken, och att under beteckningen äng äfven innefattades utängsslätter, är stridande mot odlingens vanliga gång och utveckling, enligt hvilken den åker och äng, som ligger närmast gården, först uppodlas, hvarefter de på utmarken belägna utängarne först senare upp-tagits. Denna Utskottets bevisföring synes mig därför vara fullkomligt tagen ur luften och därför utan värde, ty det är om *äng* och icke om *utängsslätter* som codicillens 16:de paragraf talar. Som

Förslag till
förordning rör-
ande Lappar-
ne i Sverige
och Norge.
(Forts.)

bevis för den andel, lapparne hafva i dessa traktens odling, har jag i min reservation anført ett yttrande af en auktoritet, som torde kunna ställas i jembredd åtminstone med Utskottets, nemligen Professor Friis i Kristiania, en framstående kännare af lapparnes språk och odling. Han anför: »De af Lapparne upprödjda och gödslade ställen, som benämnas »rengårdar», blifva nemligen snart odlingsbara marker, som nybyggarna naturligtvis finna sin fördel vid att tillägna sig, för att använda dem antingen som »rofgårdar», potatesland eller, om de äro belägna på utmarken, såsom »utängsslätter». Att nomaden skulle kunna hafva någon som helst eganderätt till den af honom upprödjda marken, det har aldrig fallit någon meniska in. När nybyggaren genom lokalauktoriteten har tillägnat sig marken, har fjell-lappen icke blott lemnats utan ersättning för förlusten af de jordstycken, som han år efter år har ansat och skött, men om hans hjord af gammal vana tränger in på en »rengård», som blifvit förklarad för »utängsslätter», så måste han till på köpet finna sig i att betala skadeersättning.»

Herr Widmark har anført, att han under femton år lefvat och verkat bland lapparne, och gör på grund häraf anspråk på att äfven betraktas som en auktoritet. Jag medgifver detta villigt och gerna, och jag har äfven betraktat honom såsom en sådan i denna fråga och på hans utlåtande till väsentlig del bildat mitt omdöme; men när jag finner att utskottsledamoten Widmark står i opposition mot Landshöfdingen Widmark, då fäster jag mera vikt vid embetsmannens än vid utskottsledamotens ord. Han har, såsom jag redan förut anført, framhållit, att bevakningen af dessa utängsslätter blifver för lapparne i många fall en *omöjlighet*. Konungens Befallningshafvande i Jemtlands län har afgifvit ett liknande yttrande, och de norska auktoriteterna hafva äfven erkänt omöjligheten af en betryggande bevakning af desamma. Om lagen stadgar skadeersättning och i vissa fall böter för en skadegörelse, som är omöjlig att förekomma, och om dertill det processande förfaringsättet är vidlyftigt och för lappen oskäligt kostsamt, har jag icke skäl att påstå, att den förut fattiga befolkningen genom detta stadgande kan blifva utarmad. Samma åsigt uttalas äfven af Professor Friis i Kristiania, såsom jag i min reservation omnämnt. Han säger: »Af det ofvan anförda skall det måhända blifva temligen klart och tydligt, att nomadens tillvaro står på ytterst svaga fötter, och att hans undergång skall vara säker, så framt icke, på samma gång de bofastes rätt tillgodoses genom den föreslagna »gemensamma ansvarigheten», man också för Lapparne undanrödjer de vanskligheter, som göra all möda å deras sida att afvärja skada fruktlös, eller öfver hufvud taget fäster rättvist och billigt afseende vid de urgamla rättigheter och egendomligheter, som äro förknippade med deras näringsfång.»

Jag tror således, att hvad jag yttrat såsom min åsigt, att genom denna bestämmelse i lagen kan lappen utarmas, har »aukto-

ritet» för sig. Herr Statsrådet och Chefen för Justitiedepartementet yttrade i sitt anförande, att om man skulle stadga, att utängsslätter i Norge skulle vara inhägnade, äfven samma stadgande borde finnas i Sverige. Jag tillåter mig dervid göra den anmärkning, att de flyttande lapparne under sommaren vistas i Norge och att det således för dem är af ingen betydelse, om utängsslätterna i Sverige icke äro inhägnade. Derjemte finnas flere kungliga bref, som stadga att hässjor och höstackar skola vara inhägnade, så att om vintern lapparnes renar derifrån afhållas. Detta har förr varit ett gammalt tvisteämne mellan de svenske lapparne och den bofasta befolkningen, men är nu genom dessa kungliga bref undanröjdt. Jag vill härtill fästa uppmärksamheten på den ganska viktiga omständighet, att i Sverige äro inegorna i kraft af stängselförordningen inhägnade, i följd hvaraf lapparne endast hafva att bevaka egorna. Deremot äro i Norge hvarken inegorna eller utängsslätterna i regeln inhägnade, hvarföre lapparne der måste bevaka så väl de ena som de andra, hvilket gör bevakningen mycket svårare. Beträffande föreskriften att utängsslätter skola vara inhägnade i vissa fall, så tillåter jag mig hänvisa till hvad den norska regeringen yttrat i dess Indstilling af 27 December 1881 i detta ämne. Jag ber att få uppläsa det på svenska, emedan jag helst talar svenska i en svensk riksförsamling, men jag ber om ursäkt om öfversättningen blir mindre flytande:» Hvad de sträcker af utmarken angår, som de bofaste aldrig hafva brukat nyttja till slätterland, men som någon tänker upptaga till sådant, har man icke trott sig kunna motsätta sig — liksom det icke i sig sjelf synes obilligt — att utgå från den förutsättningen, att de bofaste icke skulle kunna fordra att på förhand få dem bättre skyddade än annan utmark, så framt de icke fördes med något slags hägnad. Vill den bofaste icke inhägna en sådan sträcka, på hvilken han ämnar skörda, måste han alltså först genom att några år — och då möjligen under konkurrens med lapparne — bruka densamma hafva gjort den till ett slätterland, som utan inhägnad kan fordra skydd efter 2:dra mom. i 9:de §». Så förhåller sig med den hägnadsskyldighet, som den bofasta befolkningen skulle i vissa fall kunna åläggas. Vilja de icke hägna, så behöfva de blott under några år — *»och då möjligen under konkurrens med Lapparne»* — skörda utängsslättern; sedan den sålunda »år efter annat varit till höfångst brukad», kunna de säga, om lappen dit återvänder: Komma ni nu dit, så få ni plikta. Så förhåller det sig med skyldigheten att i vissa fall hägna utängsslätter.

En talare, som brukar uppslå sin talarestol på talmansplatan, talade något om patos, och då hans öga dervid träffade mitt, förmodar jag han åsyftade mig. Jag skall aldrig beklaga mig, om en motståndare uppträder patetiskt, ty en sådan är ganska lätt att behandla. Jag har under min parlamentariska bana någon gång haft tillfälle att behandla sådane, och det är mycket tacksamt, om talaren nemligen faller in i ett falskt och oberättigadt patos. Men

Förslag till
förordning rörande
Lapparne i Sverige
och Norge.
(Forts.)

*Förslag till
förordning rör-
ande Lappar-
ne i Sverige
och Norge.
(Forts.)*

om detta patos utgår från den uppfattningen att man försvarar den förtrycktes rätt, då vill jag hoppas att dess grundton, huru svagt utförandet än må vara, aldrig måtte upphöra att vibrera i den svenska riksförsamlingen. Jag yrkar bifall till den lydelse af momentet, jag i min reservation, i öfverensstämmelse med Högsta Domstolens utlåtande, föreslagit.

Herr Adelsköld: Jag har tillåtit mig begära ordet i denna fråga för att blifva i tillfälle meddela de upplysningar jag vunnit om lapparnes förhållanden, dels under de vidsträckta resor jag årligen hade tillfälle göra i norra Sverige under den tid jag tjänstgjorde såsom chef i norra väg- och vattenbyggnadsdistriktet, dels ock under den resa, Hans Kongl. Höghet Kronprinsen-Regenten sedermera Konung Carl den femtonde gjorde i Lappmarken 1858, då jag hade äran medfölja i hans suite. Under dessa färder gäfvos rika tillfällen att få del af lappmarksförhållandena synnerligast genom de klagomål, som af ombud för lappar dagligen till Hans Kongl. Höghet Kronprinsen framställes. Men jag har äfven och hufvudsakligen tagit till ordet för att få tillfälle uttala mina åsikter i denna fråga med anledning af de bravorop, som, då samma fråga senast förevar, helsade en talare från statsrådsbänken, och att döma af hvilka jag med visshet antager att jag vid frågans slutliga afgörande i denna Kammare kommer att stanna i minoriteten.

Den del af Sverige, som upptages af lappmarkerna, utgör en högst betydlig areal, uppgående till vida mer än 500 svenska kvadratmil. Detta ofantliga område består af ödemarker, fjell, mossar och betydliga sträckor skogmark, beväxt delvis med gammal, flera-hundraårig vacker skog. Marken består i allmänhet af grus och sand samt är otjenlig för odling, men är ända upp till fjelltopparne beväxt med renmossa, hvaraf renarne hafva sin föda. Från de många derinom belägna sjöar eller så kallade »träsk» hafva våra förnämsta floder, såsom Torne-, Kalix-, Lule-, Pite-, Ume-, Ängerman- och Indalselvarne med flere, sina källor. Sedan lapparne fördrefvos från de södra delarne af landet, hafva de här under århundraden fritt kringströfvat, lefvat på sina renar och ansett sig och varit ansedde som de rätte egarne till detta öde land, och för min del vågar jag påstå, att om någonsin gammal häfd skall anses hafva någon betydelse, så måste det väl vara i fråga om lapparnes besittningsrätt till de så kallade lappmarkerna, äfven om icke något fastebref derpå utfärdats. Detta nomadlif pågick, som sagdt, under århundraden och mot ingen värre fiende än vargarne hade lapparne att försvara sin bästa egendom, på hvilken deras upphälle berodde — sina renar. Men så kom en annan tid, *skogen fick värde*, och för att på behändigt vis åtkomma denna, framhöllos fördelarne af att landet uppodlades, hvilket de styrande funno förträffligt; och så upplätos efter hand högst betydliga vidder af statens bästa och mest välbelägna skogar, under form af nybyggen, till bolag och enskilda

personer — ja ända till 3,000 tunnland skog till ett enda nybygge — mot skyldighet att bygga ett par hus och odla något tunnland jord.

På detta sätt uppkommo troligen de flesta nybyggena inom lappmarksområdet. Af de klagomål som framställdes till Hans Kongl. Höghet Kronprinsen-Regenten framgick att hufvudsakliga anledningen till de många förföljelserna från nybyggarnes sida berodde på att renarne under vandringarna skadade höet å de så kallade utängsslätterna. Nybyggarna hafva nemligen icke endast fått åt sig utsynade betydande områden för sina nybyggen, utan bruka jemväl med fördel, som en ärad talare på upplandsbänken upplyste, äfven på af lapparne uppgödda områden, stundom milsviadt belägna från nybyggena, under sommaren skörda hö, hvilket sedan hemköres på vintern. Om nu lapparnes renar söka att skada dessa midt i vildmarken stående oinhägnade höstackar, så antastas de af nybyggarna, och ersättningar utkräfväs för skador, hvilka lapparne omöjligen kunna förekomma och så mycket mindre antaga sig skyldige ersätta, som nybyggarna slagit gräset på platser, hvilka de förre trott tillhöra sig från urmiunes tid. Detta har, ända sedan nybyggsväsendet infördes, föranlett betydande trakasserier mot lapparne, hvilka, efter hvad jag tror, oftast blifvit de lidande, och förhållandena lära vara liknande, om ej värre för lapparne i Norge. Utaf de talare, som yttrat sig för Utskottets förslag, har antagits att, om denna lag godkändes, skulle allting vara väl bestäldt, lapparne skulle indelas i distrikt, tvingas mot deras vanor och renarnes instinkt att hålla sig inom bestämda, på en karta uppdragna gränser, och gemensamt ansvara för skador, som af renarne kunna göras så väl inom nybyggarnes områden som å de så kallade utängarne.

Ja, nog vore allting på detta sätt väl bestäldt — för nybyggarna — men huru det ginge med de arma lapparne vore en annan sak. Renarne äro nemligen icke tama djur, som våra kor, utan mer än halfvilda, och kunna, då en naturlig instinkt drifver de ofta till öfver 1,000 renar bestående hjordarne till vandringar fram och åter, till och från fjellen, i så vidsträckta marker, icke sammanhållas och vaktas, så att ej skador kunna ske å höstackar, stående oinhägnade midt i vildmarken. Skulle nu lagstiftningen blifva sådan, som här ifrågasatts, då det säges: »Lag samma vare i fråga om skada å utängsslätter, som äro inhägnade med sådant stängsel, som af Konungen blifvit förordnad, eller, utan att vara inhägnade, är efter annat varit till höfångst brukade, och dertill brukas», så att lapparne äfven skulle ansvara för sådana utängshöstackar, som icke voro inhägnade, då kan jag icke tänka mig att icke allt som oftast trakasserier skola uppstå och rättegångar anhängiggöras; och om man tänker sig, huru processer utageras i trakter, der tingshusen äro belägna på 10 à 15 mils afstånd, så är lätt att uträkna huru kostsamma dessa skola blifva för den part, som har lagen i princip emot sig. Dessutom anser jag paragrafen stridande mot 1751 års gränsetraktat, der det stadgas: »Althenstund

Förslag till förordning rörande Lapparne i Sverige och Norge.

(Forts.)

Förslag till
förordning rörande Lapparne i Sverige och Norge.

(Forts.)

Lapparne behöfva begge Rikens land, skal thet them, efter gammal sedvana, vara tillåtit Höst och Vår at flytta med theras Renhjordar öfver Gränsten in uti et annat Rike, och hädanefter, såsom tilföre, lika med landets undersätare, undantagande på sådana ställen, som här nedanföre anföres, få betjena sig af land och strand til underhåll för theras djur och sig sielfva, så the vänligen skola emottagas, beskyddas och hjelpas til rätta, äfven uti Krigstider, hvilka uti Lappväsendet aldeles ingen förändring skola göra, och aldrin stola the främmande Lappar varda exponerade för plundring eller något slags tvång eller öfvervåld, som krigstiderna medbringa, utan alltid blifva såsom egne undersätare ansedde och handterade, på hvilken sida the så sig såsom främmande uppehålla.» Af hvad jag haft äran anföra torde framgå, att min uppfattning är att nybyggarna äro att anse som *inkräktare* på lapparnes område, och att således lagen bort hafva till hufvudsyfte att skydda våra nomader mot den fasta befolkningens i båda rikena inkräkningsbegär och öfvervåld, hvilket, långt ifrån att blifva förhållandet, skulle, om lagförslaget antoges, ställa dessa Norrlands parias i fullkomligt ekonomiskt beroende under ett fåtal svenskar och normän, och bereda deras undergång. Om det vore fråga om ett viktigt kulturintresse, om lapparne exempelvis befunde sig i de södra, mera odlade och tätare befolkade delarne af landet, der kringströfvande vilda renhjordar på tusendetal helt enkelt vore en otänkbarhet, då finge naturligen den mindre civiliserade folkstammen vika för kulturen och civilisation, men här långt upp mot polen, der antalet nybyggare i medeltal bestämdt *icke* uppgår till tio per kvadratmilen, och klimatet samt naturförhållandena i öfrigt lägga oöfverstigliga hinder i vägen för annan odling än skogsskötsel å de lägre delarne af landet, är det väl ej allenast orimligt, utan synnerligen orättvist att de gamla urinvånarne skola lida och förr eller senare utrotas för ett fåtal nybyggares fördelar och inkräkningsbegär. Saken är ungefärligen samma som om, här nere i landet, en jordegare genom lag skulle beröfvas full dispositionsrätt öfver sin egendom därför att till exempel en backstugusittare behagade å densamma slå ner sina bopålar. Enligt min uppfattning genomgår detta lagförslag en fläkt af den moderna kommunism, som med rätt eller orätt vill låta den starke taga för sig på den svagares bekostnad, under det man lugnar sitt samvete med den tanken, att hvad som sker är nödvändigt och till allmänt bästa, och låter för resten vändamålet helga medlen». Då jag emellertid anser, att rättvisa bör råda i allt, företrädesvis mot den svage och rättslöse, förbjuder min rättskänsla att gilla och godkänna syftet i denna lag. I fråga om den förevarande paragrafen inskränker jag mig att yrka bifall till Herr Casparssons reservation.

Herr Widmark, Henrik Adolf: Den förste talaren som i dag hade ordet sade, att landshöfdingen i Norrbottens län stod såsom

Konungens Befallningshafvande på annan ståndpunkt än såsom utskottsledamot. Jag ber honom vara god och läsa igenom Konungens Befallningshafvandes i Norrbottens län utlåtande rörande denna paragraf till punkt. Uti sista alternativet deri äro ungefärligen de bestämmelser föreslagna, som det föreliggande momentet innehåller rörande utängsslätter. Momentet innehåller till och med något derutöfver. Det innehåller nemligen, att, för den händelse dessa utängsslätter skulle vara af värde och kunna hvarje år afbergas, så väl dessa, likasom ock hjortronland, böra af jordegarna på lämpligt sätt på marken utmärkas, för att det skall kunna ifrågakomma att ersättning för skada, som å dem sker, skall kunna ega rum. Jag tror i öfrigt icke, när det är fråga om öfverenskommelse mellan två land, och man verkligen önskar att ett befintligt oeffterrättighetstillstånd skall upphöra, att man bör spänna bågen så strängt att den går af, att man därför måste pruta ner sina fordringar å begge sidor, såsom ock här, herrar motståndare må säga hvad de vilja, skett, samt att man allra minst, när man uppgifvit huru långt man vill gå i eftergift, och vinner detta mål, kan vara annat än någorlunda belåten med ett stadgande, som upptager detta sådant man önskat det.

Samme talare sade, att ängen är åkerns moder, och att codicillen icke kan med ordet »äng» mena »utängsslätter». Jag vågar påstå att odlingen i lappmarkerna och den del af norra Norge, der renar föras på bete, gått så till, att utängsslättern varit åkerns moder och icke ängen, och att utängsslättern i codicillen är detsamma som äng. Hvar och en nemligen, som vet huru odlingen börjar i dessa nordliga delar af Skandinavien, känner, att de ängar, som först tillgripas, äro de naturliga ängarne, d. v. s. utängsslätterna. Här har ock sagts, att lapparne röjt dessa utängsslätter och att lapparne sedan frånöfvats dem af nybyggarna. Detsamma, sade talarren, uppgifver äfven Professor Friis, men med all aktning för en så betydande auktoritet vågar jag påstå, att en nomad icke kan sägas rödja något. Han skaffar sig rengårdar, der han mjölkar sina renar och rödjer undan de träd, som till äfventyrs der växa, men dessa rengårdar äro icke hvar för sig större än detta rummet. Å dessa rengårdar uppväxer en yppig gräsvegetation, dock icke så länge de år efter annat begagnas som rengårdar, utan först sedan lapparne lemnat dem, växer der under några år gräs till följd af den myckna gödning renarne lemnat. Det kan därför ej vara annat än en försvinnande litenhet af s. k. utängsslätter, som lapparne kunna sägas hafva beredt åt den bofasta befolkningen.

Här har en annan talare yttrat, att han under sina resor inom de svenska lappmarkerna erfarit ständiga klagomål öfver det ohägn, som lapparnes renar gjorde på nybyggarnes höstackar och utäng. Jag ber med anledning deraf få upplysa derom, att, enligt i Sverige gällande föreskrifter, lapparne så skola vårda sina renar att dessa icke skada nybyggarnes ängar under Juni, Juli och Augusti månader, och att nybyggarna skola så vårda sitt hö samt hägna om sina

*Förslag till
förordning rörande Lapparne i Sverige och Norge.*
(Forts.)

Förslag till
förordning rör-
rande Lappar-
ne i Sverige
och Norge.

(Forts.)

stackar och höhässjor, att renarne icke kunna å dem göra skada. Sedan dessa föreskrifter blefvo utfärdade samt de bofastes och nomadernas inbördes skyldigheter derigenom blefvo bestämda, har förhållandet mellan nybyggarne och nomaderna år efter år blifvit bättre, och jag försäkrar att hvad Norrbottens län vidkommer, så har jag under de senaste åren icke hört några klagomål hvarken från ena eller andra parten. Särskildt vill jag nämna, att i Arvidsjaurs socken, som är indelad i 64 lappskatteland, inom hvilka skogslappar större delen af året uppehålla sig med sina renar och der en ganska stor bofast befolkning finnes, icke, åtminstone så länge jag minnes, försports några klagomål öfver skadegörelse.

Här har vidare blifvit yttradt, att man sträfvade att undertrycka lapparne och undantränga dem mer och mer, så att de till sist skola totalt försvinna från Skandinavien och de trakter, inom hvilka de från urminnes tider ströfvat omkring; men huru har den saken under de senaste årtiondena ställt sig och huru ställer den sig för nutid vid noggrannare betraktande? Jo! på följande sätt. Förhållandet är visserligen, att de betesmarker, inom hvilka lapparne från fordo vistats, hafva tid efter annan inskränkts, men de äro dock, hvad Norrbottens och Vesterbottens län vidkommer, ännu så vidsträckta, och de af dem, der ingen odling någonsin kan ifrågakomma, derjemte så stora, att om det än finnes tre à fyra gånger så mycket renar, som det för närvarande finnes, så skulle der vara bete tillräckligt. Har då lappska folkstammen under de senare tiderna blifvit undanträngd? Nej! den har utvecklats sig normalt, den liksom den svenska nationaliteten. Men en mängd af dem har öfvergått till *nybyggarne och blifvit bofast*. Det finnes socknar inom Norrbottens län, der nästan hvar och en nybyggare är af lappsk nationalitet. Så uti Jockmok, så uti en del af Gellivare, så i någon mån ock i Sorsele, Arjeplog och i Sveriges nordligaste lappmarkssocknar. — Är detta något att beklaga sig öfver? Deremot har antalet nomader, d. v. s. renodlande, flyttande lappar, under en lång följd af år varit nästan konstant; men till följd af inflyttningar, till följd derjemte af goda väderleksförhållanden samt till följd deraf att rofdjuren gjort mindre skada än vanligt å renhjordarne, har deremot antalet af lapparnes *egna* renar ej obetydligt ökats under de senare åren.

Staten och äfven särskilda sällskap hafva anlagt skolor, der lapparnes barn undervisas, det har gjorts ofantligt mycket under de senare åren för dessa skolors utveckling och för det uppväxande släktets af lapparne undervisning, så att man nu med fog kan påstå det vara med densamma ganska väl bestämt. Men sedan barnen vistats två eller tre år i dessa skolor och fått vänja sig vid de beqvämligheter och de fördelar, som fast bostad erbjuder menniskan i förhållande till dem nomadlivet har att bjuda, vilja många bland dem ej vidare återvända till nomadlivet. hvarföre, sedan de slutat sin skolgång, en stor del af dem tager tjänst hos bofaste. Är det

något att klaga öfver? Eller ligger häruti något afskräckande? Icke kan jag åtminstone finna det. Den enda olägenheten är, att vi sedan få se dem i våra statistiska uppgifter kallas svenskar eller finnar, oaktadt de äro rena lappar.

*Förslag till
förordning rörande
Lapparne i Sverige
och Norge.*

(Forts.)

Jag tor att, om man verkligen söker rätt sätta sig in i dessa förhållanden, skall man få en helt annan uppfattning af dem än den, som här af några talare sökt göras gällande. Ett af en talare fäldt yttrande tillåter jag mig berigtiga. Han yttrade, att nybyggarna kommit till Lappland egentligen för att taga skog, men i plakatet och andra författningar angående bosättningar i Lappland medgafs ej dem, som der ville sig husliga nedsätta, rättighet till skog annat än till husbehof. Först genom 1873 års afvittringsstadga fingo nybyggarna i lappmarken full rättighet att äfven använda skog för afsalu. Som jag yttrade mig förra gången, jag hade ordet, fullständigare om utångsslätter och öfriga hithörande förhållanden, så inskränker jag mig nu i öfrigt till att anhålla om bifall till det föredragna momentet.

Herr Nyström: Jag hade vid föregående sammanträde begärt ordet, men afstod derifrån för att då icke förlänga öfverläggningen. Jag ber därför nu att få yttra några ord i allmänhet i anledning af hvad som då förekom, och derefter äfven något om den punkt, som nu föreligger.

Under diskussionen vid förra sammanträdet påstods bland annat, att codicillen skulle vara så otydlig, att en helt och hållet ny lag behöfdes. Jag har icke, oaktadt jag noga begrundat saken, kunnat finna nödvändigheten deraf, ty det står fast, att codicillen försäkrar lapparne rätt att vistas i det ena eller andra riket, der uppehålla sig och hafva sin utkomst samt använda utmarken för både sig och sina renar, äfvensom att begagna stränderna, d. v. s. att både i Norge och Sverige gå ned till stranden. Blir det nu så enligt detta förslag? Kan någon af Utskottets ledamöter säga, att så blir? Nej! Läsa vi 9:de § 4:de mom., skola vi finna, att det icke står till för lapparne att komma Norges kust en half mil (6 kilometer) nära, utan att gifva ersättning. Detta är ju en tydlig försämring, och då jag härtill lägger hvad i 26:te paragrafen föreskrifves, att endera riket kan, utan allt afseende på det andra, från de lapparne anvisade trakterna undandraga stora sträckor till följd af den bofasta befolkningens påtryckning, så är ju härigenom en så genomgripande försämring af lapparnes ställning införd, att man knappt kan göra något värre ondt än att antaga denna lag.

Men, säger man, vi böra antaga denna lag, ty den skall ordna förhållandena; bara man får lapparne inklämda i vissa distrikt, bara man får en eller ett par lappförmän, så blir allt bra. Hvad makt hafva då desse okunnige lappförmän? Jag säger okunnige, ty lapparne hafva i allmänhet icke så stora kunskaper, som man kan förutsätta hos den öfriga delen af landets befolkning. Om en förman

Förslag till
förrådning rörande
Lapparne i Sveriges
och Norge.
(Forts.)

får inom sitt distrikt några af desse oreglerige Kautokeinolappar, som vi fått i arf från Norge och som äro de af lapparne, som göra den största oredan och de mesta svårigheterna under sommarvistelsen i Norge, hvad kan han väl göra för att med allvar hålla efter dem? Ingenting. Han har ingen makt dertill.

Det säges vidare, att det ej är för mycket, att man antager lagen för att tillmötesgå de internationella intressena. Jag vill gerna gå alla norrmännens skäligen önskningsar till mötes, jag vill icke, att den svenska lapp-befolkningen skall hafva ett öres vinst på Norges bekostnad, men jag fordrar likställighet och denna tillförsäkras af codicillen. Nu vilja normännen ersätta denna codicill med en lag, som förnämligast afser, att de lätt skola få fast de lappar, af hvilkas renar de lidit någon skada, och få dem dömda, hvarvid svenskarne få se på eller till och med hjälpa till att exeqvera domen åt dem, äfven om denna vore uppenbart origtig. Är detta rätt mot lapparne? Om norrmännen, såsom det antydts, bröte eller upphäfde codicillen, hvad skulle följderna blifva? Jo, att bestämmelserna om gränslinien äfven upphäfdes, och att Sverige och Norge skulle gemensamt ega de stora, öde trakterna deruppe. Jag tror icke att Norge skulle vilja gå in härpå. Det är af de uppgifter, som norrmännen sjelfve meddelat, uppenbart, att det är norrmännen, som nu anse sig vara de lidande, förnämligast därför att de till följd af codicillen icke kunna få fast de lappar, som gjort dem skada, så fort, som de skulle önska, och vi skulle genom antagande af denna lag hjälpa dem till ett bättre förhållande i detta afseende. Det vill jag gerna göra, men icke på lapparnes bekostnad, och för lapparnes skull kan jag ej inse, att vi äro tvungne att nu upphäfva codicillen, ty inom Tromsö amt förekomma icke mer än 7 eller 8 fall om året, då lapparne anmäla några klagomål mot de bofaste. Låt också vara, att dessa fall förorsakats deraf, att en norsk man skjutit en eller annan ren för en lapp, så kan det dock ej vara fullgiltigt skäl för codicillens upphäfvande.

Vid förra sammanträdet var ock att fästa sig vid, hvad en föregående talare redan påpekat, nemligen att de norrländske landshöfdingar, som suttit i Utskottet, bytt om färg och försvarat andra åsichter än hvad de yttrat i egenskap af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande. — Jag har noga begrundat, om jag skulle hafva skäl att ingå på dessa nya åsichter och frångå de gamla, men då jag funnit, att de utlåtanden, som Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, det är landshöfdingen i samråd med landssekreteraren, såsom det säges efter länsmännens hörande, afgifvit, fullständigt öfverensstämma med den kändedom, som jag har om förhållandena, så måste det ursäktas mig, om jag här måste uppträda *mot* de norrländske landshöfdingar såsom utskottsledamöter, men *med* dem såsom Kongl. Maj:ts Befallningshafvande.

Jag vill särskildt fästa uppmärksamhet derpå, att genom stadgandet af mom. 3 i denna paragraf hvälaves den bevisningsskyldig-

het, som hittills ålegat norrmännen, om de skulle kunna få någon ersättning för liden skada, helt och hållet på lapparne inom distriktet, ty i och med detsamma distriktets lappar genom förmanen blifvit dömda att betala ersättningen, så uppstår, såsom i åtskilliga af lagens paragrafer, särskildt § 16 förutsättes, tvist mellan distriktets lappar för att söka få reda på den, som förorsakat skadan, och för att fria de öfrige från ersättningens utbetalande. Är något vunnet med denna förändring? Man får tvenne tvister i stället för en om samma skada. — Då det förut var nog med en process mot den, som gjort skadan, blir det nu två, nemligen först en mellan de bofaste och distriktets lappar och derefter mellan distriktets lappar inbördes. Jag hemställer huruvida detta icke är ett djupt intrång mot lapparne, som kommer att mellan dem verka tvister och osämja samt föranleda kostnader, hvilka hittills icke förekommit.

Jag väntar icke, jag har icke den ringaste förhoppning, att majoriteten i denna Kammare skall låta lagen förfalla åtminstone för denna riksdag, men om jag också icke det gör, så hoppas jag dock, att majoriteten skall finna sig i och medverka till, att paragrafernas granskning försiggår med den sorgfällighet, som man är skyldig denna sak, då det gäller, huruvida denna fattiga och svaga folkstam skall undanträngas till de höga fjellen, kanske utan att hafva rättighet att nedgå i dalarne ens då vinterstormarne hvina och deras kreatur icke kunna annorstädes finna skydd. Jag hoppas därför att herrarne skola vilja undanrödja åtminstone de svåraste olägenheterna, äfven om det skulle ske på bekostnad af en återremiss, samt att herrarne icke fästa allt för mycken vikt vid den internationella synpunkten eller vid att denna lag nödvändigt antages vid denna riksdag. Jag tviflar, att någon af Utskottets ledamöter kan försäkra, att förhållandena blifva bättre genom denna lag, och jag tror icke att någon kan försäkra, att förhållandena icke om 10 år blifva tio gånger värre än de nu äro, ty de ersättningar, som nu förekomma, äro rena bagateller, kanske 200 kronor om året; men för de ersättningar, som hädanefter komma i fråga, lära icke 2,000 kronor förslå. Det är här fråga om att göra ett nytt kontrakt mellan de två nationerna, angående lapparne. Men vid uppgörande af ett kontrakt är väl icke brukligt, att den ena sidan ensam gör sina framställningar, hvilka den andra derefter endast eger att utan vidare antaga. Jag kan icke inse att norrmännen skulle vilja få fram något som helst, som icke är med rättvisan öfverensstämmande, och jag är öfvertygad, att lagen skulle blifva förbättrad, om blott vi föreslå de skilda ändringar, som vi anse behöfliga. — I denna fråga hafva, hvilket bör väl bemärkas, förslagen framkommit från Norge så väl förra gången som nu, och det har icke varit ur synpunkten af lapparnes intresse, som de framlagts, utan uteslutande för att främja de norske bofastes intressen. Följden häraf har blifvit, att det föreliggande förslaget lika så väl som alla föregående, med undantag af 1843 års, om hvilket de

*Förslag till
förordning rörande
Lapparne i Sverige
och Norge.*

(Forts.)

*Förslag till
förordning rör-
ande Lappar-
ne i Sverige
och Norge.
(Forts.)*

komiterade kommo till olika åsigtter, är bygd på det fullständigt genomförda systemet att förbättra och befästa den fasta befolkningens ställning, men på lapparnes bekostnad.

Jag skall nu be att få yttra några ord om den föreliggande punkten. Här står: »Skada, som af renar göres å åker, äng, växande skog eller hjortronland, ersättes af den eller dem, genom hvilkas renar skadan blifvit förorsakad. Lag samma vare i fråga om skada å utängsslätter, som äro inhägnade med sådant stängsel, som af Konungen blifvit förordnad, eller, utan att vara inhägnade, är efter annat varit till höfångst brukade, och dertill brukas, samt genom qvarstående hässjor, diken, rödjning eller på annat sätt tydligen framtråda såsom utängsslätter.» Enligt min uppfattning utgör denna paragraf ej det ringaste band på den fasta befolkningen att inhägna ens den minsta utängsslätt. Der säges endast, att Konungen bestämmer hurudant stängslet skall vara, och således kan befolkningen efter behag inhägna dessa utängsslätter eller underlåta det. Således är ju totalt ingenting vunnet genom denna föreskrift. Jag kan därför icke annat än förena mig i den reservation, som Herrar Casparsson och Hæggström i detta fall framställt, men önskar dock en liten förändring deri. Jag ber därför att få föreslå, det nu föredragna mom. må erhålla följande lydelse: »Skada öfverstigande en kronas värde, som af renar göres på åker och hemäng samt inhägnade utängsslätter, ersättes af dem, genom hvilkas renar skadan blifvit föröfvad o. s. v.»

När man tänker på att på lapparnes bekostnad gifva efter i en mängd punkter i förslaget, så är det väl icke obilligt begärdt, att i en enda paragraf en eftergift göres från den fasta befolkningens sida, och den skulle för öfrigt ju blott bestå deri, att från ersättning undantages skada å skog och hjortronland. Renarne göra nemligen ingen nämnvärd skada på skogen; den de göra förorsakas dels af hornen, dels af skafning mot träden. Om rätt till ersättning för den allra minsta skada bestämmes, så uppstå ofantliga svårigheter för lapparne, ty efter hvarje liten skada kan syn komma att hållas, lappen kan ej neka, att skada verkligen skett, och dömes till ersättning, som kan vara ganska obetydlig, men medföra stora synekostnader. Derföre bör bestämmelsen om ersättning för skada å skog utgå och likaså beträffande skada å hjortronmyrar. Dessa myrar, hvarpå icke människohand nedlagt något arbete, hafva för sin växtlighet naturen ensam att tacka. Genom bestämmelsen angående hjortronmyrarna qvarstår derföre, åtminstone om lagen skall efterleivas, hvilket man väl får förutsätta, stor svårighet för lapparne. Det är först och främst dessa två eftergifter som jag önskar. Dessutom önskar jag, att en bestämmelse infördes, att skadan skulle ersättas endast så snart den öfverstege en kronas värde, så att skada, som vore derunder, icke skulle kunna dragas under syn. Detta är ingen stor eftergift, men den innebär dock att, om t. ex. en ren springer öfver en hjortronmyr, så skulle lap-

pen slippa från dels ersättningen för den lilla skada, som derigenom kunnat förorsakas, dels ock de vida större synekostnaderna. I stället för ordet »äng» har jag föreslagit ordet »hemäng» för att få en bestämd motsats mot utängsslätter.

Jag öfverensstämmer i hufvudsak med reservanterne, men ber dock att få framställa ett förslag af den lydelse som det, jag nyss uppläste.

*Förslag till
förordning rörande
Lapparne i Sverige
och Norge.
(Forts.)*

Herr Ekström: Jag skall icke följa den siste talaren på hans vandring genom de särskilda paragraferna i lagen, emedan jag tager för gifvet, att en sådan principdiskussion egde rum i Torsdags afton och att man nu bör uteslutande hålla sig till det moment, som föredragits, och med denna uppfattning kan jag icke ingå i svaromål till den omfattning, som den föregående talarens uttalanden eljest skulle kunna föranleda. Men jag ber att få bemöta en sak i det han yttrade, nemligen att någon ny lag icke skulle behöfvas, emedan codicillens bestämmelser vore tillräckligt tydliga. Mot den ärade talarens omdöme i denna sak ber jag att få uppläsa en del af ett yttrande af en annan högt ärad talare i denna Kammare, Friherre De Geer, vid 1871 års riksdag och jag vågar tro att hans omdöme i frågan skall ega mera inverkan på saken än den siste ärade talarens. Han yttrade: »För min del har jag under den tid jag hade att med denna fråga å embetets vägnar taga befattning yttrat en uppfattning, som i denna punkt står närmare den norska än den af Högsta Domstolen uttalade. Huruvida den är riktig eller icke, derom kunna meningarne vara delade, men hvad som är säkert är, att en uppfattning motsatt den svenska inom Norge finnes och att man näppeligen har så ovedersägliga skäl för den svenska uppfattningen, att man, då ingen domstol finnes som kan slita tvisten, torde kunna genomdrifva något, som bestämdt strider mot den norska åsigten. Följden deraf har också redan visat sig vara den, att de olägenheter, som i senare tider börjat uppstå, icke kunnat lösas med 1751 års gränstraktat. Den odling, som fortgått i dessa trakter, har icke, såsom den förste talaren antydde, framträngt med eld och svärd, utan med fredliga medel, plog och spade under lagens skydd, och de svårigheter, som inträffat, äro åtminstone ännu icke större än att, efter de upplysningar man kunnat inhemta, det låter sig göra både att bereda tillräckligt bete åt de lappar, som ännu finnas, och tillåta fortgången af den odling, som der pågår. Frågan är blott att ordna förhållandena så, att lappar och nybyggare så litet som möjligt komma i kollision med hvarandra, och detta är hvad man försökt åstadkomma genom detta lagförslag.»

Då nu de af herrarne, som hafva tagit kännedom om förhandlingarne i denna svårlösta fråga — hvilket jag förmodar de fleste af Kammarens ledamöter gjort — otvifvelaktigt hafva kommit till insigt derom, att meningarne stå ganska bestämdt mot hvarandra och att de i sjelfva hufvudfrågan, huru codicillens väsentligaste bestäm-

*Förslag till
förrådning rö-
rande Lappar-
ne i Sverige
och Norge.*

(Forts.)

meler skola tolkas, så starkt divergera, att någon sammanjemkning icke lärer kunna åstadkommas, så hemställer jag, om icke klokheten bjuder, att man i denna fråga antager hvad som, efter omsorgsfull utredning af både norska och svenska regeringarna och vederbörande myndigheter, ansetts vara ändamålsenligt och tillfredsställande för att ordna de förhållanden, hvilka genom denna lag äro afsedda att regleras och befästas.

Jag vill också visa, huru strängt den norska regeringen fasthåller vid sin åsigt, att codicillen till och med icke längre kan anses förbindande för Norge, detta af den anledning, som här vid sista sammanträdet af mig omförmäldes, nemligen att, då vid den gränseglering, som följde på Finlands afträdande till Ryssland, gränsen uppdrogs på sådant sätt, att en del af Finmarkens lappar afstängdes från det svenska området, så att de, för att komma dit, måste passera genom det ryska Enontekis, och då, sedan de ryske Enontekislapparne å sin sida börjat att allt mer och mer vandra in i Norge förvecklingar i följd deraf uppstodo, hvilka ledde till underhandlingar, hvarvid man emellertid ej lyckades uppgöra saken i godo, så vidtog ryska regeringen den åtgärd att förbjuda alla vandringar öfver sitt område, och då flyttade Kautokeinolapparne öfver till Sverige. Norska regeringen i sin Indstilling af den 13 Juni 1879 förklarar angående den punkt, som utgör sista paragrafen af lagförslaget, nemligen huruvida 1:sta codicillen till 1751 års gränstraktat skulle upphävas eller blott för en tid hvila, att lagen borde vara ouppsägbar under en tid af 10 år och att det sedan borde stadgas en uppsägningstid af 2 år. Vidare heter det der: »Efter allt hvad der om dette Punkt er anført, er det overflødigst nu at tilføie, at det fra norsk Side fremkomne Forslag om, at Codicillen skal erklæres bortfaldt, ikke indeholder nogen Erkjendelse af, at den er forpligtende for Norge.» Når meningarne stå så skarpt mot hvarandra i denna fråga, hemställer jag, huruvida det icke vore allt skäl att söka få denna lag antagen, som afser att göra samlifvet mellan de fastboende och de nomadiserande lapparne icke blott drägligt, utan till och med, såsom jag tror, fullt tillfredsställande för lapparne.

Här har talats om att lapparne skulle vara sjelfegare till denna mark och att de vore herrar, hvarföre det vore den jordbrukande befolkningen, som borde maka åt sig för lapparne. Ja, forskare, och ganska berömde forskare till och med, hafva kommit till det resultat, att de nordliga trakterna af Skandinavien från urminnes tider hafva varit bebodda och begagnade af lappar; men huruvida vandringar af lappar mellan Sverige och Norge också hafva egt rum sedan urminnes tid tillbaka, derom äro meningarne bland de lärde ingalunda odelade. Här hafva åberopats uttalanden af en med lapparnes vanor och förhållanden fullt förtrogen auktoritet, professor I. A. Friis i Kristiania. Jag tillåter mig å min sida att åberopa yttrandet af en annan professor, som också studerat lapparne, nemligen professor Düben. Han har sökt visa, att man kan historiskt be-

stämman, åtminstone något så när, den tid då dessa vandringar började. Ett faktum är emellertid, att år 1666 den norska regeringen afstod en betydlig del af sitt eget område och en stor del af Tromsö amt åt privatpersoner, hvilka områden upplätos genom särskilda s. k. skötebref, som den år 1866 tillsatta komitén hade tillfälle att taga i betraktande och till sitt innehåll granska. På detta sätt upplätos till enskilde med fullständig eganderätt dessa vidsträckta marker, som innefatta den betydligaste delen af Tromsö amt. Förut hade af lapparne erlagts en lappskatt, som kallades finnledning, och i dessa bref tillförsäkrades de nye egarne rättighet att af lapparne få uppbära denna skatt; och om det äfven i codicillen i dess 10:de § står, att »hädanefter såsom tillförene få lapparne lika med landets undersåtar, undantagande på sådana ställen, som här nedanför anföras, betjena sig af land och strand till underhåll för sina djur och sig sjelfve» etc., så innefattar detta dock icke något medgifvande, att lapparne skola hafva *större* rättigheter än landets egne invånare, och till landets egne invånare höra lika väl den jordbrukande befolkningen som någonsin lapparne.

På dessa skäl får jag yrka bifall till det föredragna momentet.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade Herr Grefven och Talmannen, att derunder yrkats, dels att förevarande moment skulle godkännas, dels, af Herr *Casparsson*, att den i hans vid utlåtandet fogade reservation föreslagna lydelse för ifrågavarande moment skulle antagas, dels ock, af Herr *Nyström*, att Herr Casparssons förslag skulle godkännas med den ändring, att första punkten af momentet komme att lyda sålunda: »Skada, öfverstigande en kronas värde, som af renar göres å åker och hemäng samt inhägnade utängsslätter, ersättes af den eller dem, genom hvilkas renar skadan blifvit förorsakad.»

Härefter gjorde Herr Grefven och Talmannen propositioner enligt dessa yrkanden och förklarade sig anse propositionen på momentets godkännande med den af Utskottet föreslagna lydelse vara besvarad med öfvervägande ja.

Flere ledamöter begärde votering, i anledning hvaraf och sedan såsom kontraposition dervid antagits bifall till Herr Casparssons yrkande, uppsattes, justerades och anslogs följande omröstningsproposition:

Den, som godkänner 2:dra mom i 9:e § af Särskilda Utskottets i Utlåtandet N:o 1 framställda förordningsförslag, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej.

Förslag till
förordning rörande
Lapparne i Sverige
och Norge.
(Forts.)

Förslag till
förordning rör-
ande Lappar-
ne i Sverige
och Norge.
(Forts.)

Vinner Nej, antages den i Herr Casparssons vid Utlåtandet förgade reservation föreslagna lydelse för ifrågavarande moment.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 62;

Nej — 23.

3:dje mom.

Herr Nyström: Jag yrkar afslag på detta moment såsom ledande till svårigheter och förvecklingar samt orättvisa mot lapparne.

Herr Ekström: Jag anhåller att få yrka bifall till momentet såsom fullt ändamålsenligt.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes propositioner, först på godkännande af förevarande moment och sedan på afslag derå, och förklarades den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Herr Grefven och Talmannen tillkännagaf, att anslag utfärdats till detta sammanträdes fortsättande kl. 7 e. m.

4:de mom.

Grefve Mörner: Jag ber endast att få anmäla min reservation mot detta moment. Jag kan nemligen omöjligt inse det lämpliga i detta stadgande om 6 kilometers afstånd, hvilket ju utgör omkring 10,000 alnar, och om jag ser på kartan och den ringa bredd de så kallade distrikten synas ega, så förefaller mig detta stadgande så märkvärdigt, att jag icke alls kan göra mig reda för, hvad meningen dermed kan vara.

Jag vill således härmed endast hafva fritagit mig från delaktighet i det beslut, Kammarerna här kan komma att fatta.

Herr Casparsson: Jag skall be att med några ord få belysa innehållet af det ifrågavarande momentet.

Utskottet säger här i sin motivering: »Hvad sålunda blifvit föreslaget, finner Utskottet vara tillfredsställande. Omfånget af lapparnes betesrätt, i codicillen lemnadt obestämdt, är här i tydliga ordalag angifvet. Väl kan den gräns, hvarintill denna rätt å den enskildes mark i regeln skulle sträcka sig, sägas vara sväfvande; men detta beror naturligen på sjelfva de förhållanden, hvilkas reglerande åsyftas, och må fördens skull ej tillräknas den föreslagna författningen såsom ett fel.» Hvad vill det säga, att omfånget för

lapparnes betesrätt är *i tydliga ordalag angifvet* men likväl gränsen för denna rätt *sväfvande*, såsom Utskottet strax derpå sjelf erkänner? Utskottet förmenar att lapparnes betesrätt sådan den i författningen framträder *»torde för deras behof vara tillräcklig»*, d. v. s. att för lapparne är det tillräckligt att hafva *en rätt med sväfvande gräns*. Hafva då icke lapparne samma fordran som hvarje annan svensk undersåte att få sina rättigheter skarpt begränsade? Gäller för dem ett annat rättsåskådningssätt än för rikets öfrige inbyggare? Jag tager mig friheten här anföra hvad Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Norrbottens län yttrar, och jag skall försöka att »läsa till punkt». Han säger: »Skulle renarne utestängas från utmarken, denna tagen i den omfattning, som här ofvan är angifven, funnes ej annan loflig uppehållsort för dem än de höga spetsarne af fjällen, der en oafbruten vistelse ovilkorligen för de flesta »djur skulle medföra svält och slutligen död. Då ändamålet med »tillåtelsen för svenska lappar att vistas i Norge är tillgodoseendet »af deras behof af bete för renarne, synes detta ändamål varda kringskuret, såvida fjerde momentet af denna paragraf kommer att kvarstå.» Sedan talar han om svårigheten att vid en syneförrättning uppskatta den gjorda skadan och yttrar: »Kan det vara möjligt för »en syneförrättning att derom uttala ett omdöme, som kommer sanningen nära? Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande är fullt öfvertygad om att detta är alldeles omöjligt. Visserligen har Eders »Kongl. Maj:ts Befallningshafvande sett, att jordegare fordrat ersättning af lappar därför att de genom minskadt och förstördt »mulbete, orsakadt genom renar, haft några kannor mindre af mjölk »per dag, än de beräknat. Men icke lärer någon med säkerhet »kunna påstå, att den minskade mjölkafkastningen har blott den orsaken, att renarne betat i utmarken.» Sedan kommer ett par mellanmeningar, och derefter slutar Kongl. Maj:ts Befallningshafvande sålunda: »På grund af det nu anförda, får Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande föreslå, att *fjerde punkten af denna paragraf må »helt och hållet utgå.»* Jag hemställer till Kammaren: Är icke härmed i så *tydliga ordalag*, som man någonsin kan begära, uttryckt, att Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Norrbottens län anser detta stadgande för lapparne otillfredsställande?

Då denna fråga behandlades vid 1871 års riksdag, erkände Lag-Utskottets ledamöter, som hade tillstyrkt detta moment, att det verkliga var föga betryggande för lapparnes rätt. En af Utskottets ledamöter, Herr von Sydow, yttrade: »Jag medgifver, att stadgandet är evasivt och lätt kan medföra tvistigheter, men denna olägenhet öfverväges vida af de fördelar i andra hänseenden, som enligt lagförslaget, skulle lapparne beredas.» En annan ledamot, hvars ord med fullt skäl gälde och gälla högt i denna Kammare, nemligen den man, som i egenskap af Justitiestatsminister först hade handlagt och beredt denna fråga, yttrade vid samma tillfälle: »Men den betänklighet, hvilken jag — såsom jag nämnde — hyser mot

Förslag till
förordning rörande
Lapparne i Sverige
och Norge.

(Forts.)

Förslag till
förordning rörande Lapparne i Sverige och Norge.
(Forts.)

denna paragraf, angår dess 4:de moment och hvad der stadgas om skyldighet att ersätta för skada, föröfvad å *utmark*. Jag finner detta stadgande så obestämdt, att någon full trygghet för lapparne derigenom ej är beredd. Och enda skälet, hvarför jag kan tillstyrka paragrafen är, att det stadgande, som funnits förut, eller det, som innefattas i 1751 års codicill, ej är mera betryggande.»

Det var således endast på den grund, att det förut befintliga stadgandet ej var mera betryggande, som Friherre De Geer ansåg sig kunna tillstyrka ett stadgande, hvilket han medgaf vara obestämdt och obetryggande. — Men jag hemställer: är det väl skäl att i en lag, som just afser att ordna hittills obestämda rättsförhållanden intaga ett stadgande, som sjelft är sväfvande och obestämdt?

Beträffande den föreskrift, som här är tillagd derom, att ersättningsskyldighet ej skall ega rum för skada, förorsakad å sådan utmark, som är belägen 6 kilometer eller derutöfver från de bofastes boningar, tillåter jag mig här uppläsa hvad norska regeringen i sin Indstilling af den 27 December 1881 derom yttrat. Det är verkligen ett ganska märkligt uttalande (sid. 216—217). Det nämnes först om att Agronomen Haukland synes hafva varit af den tanke, att betesmarkerna skulle indelas i tvenne klasser, ty han talar på flera ställen i nämnda beskrifning om »renbetesgränserna mot de bofastes betesmarker». Sedan yttrar regeringen: »Han (Haukland) synes emellertid hafva tänkt sig dessa gränser uppdragna särskildt efter lokalförhållandena på de olika ställena. Ett sådant bestämmande af renbetesgränser särskildt för hvar och ett af de många inom Tromsö amt liggande renbetesområden skulle emellertid, såsom Amtmannen påpekat, kräfva en vidlyftig och kostsam 'Befaring' af hela amtet och skulle dessutom icke lemna det äsyftade praktiska gagnet, om det blott stode på papperet och icke tydliggjordes genom märken i sjelfva fjelltrakterna, ett arbete, som i detta utsträckta, alp-artade distrikt skulle blifva så godt som utförbart.» Det är således här erkänt, att om gränslinier icke blifva utsatta på sjelfva marken, ha gränsbestämmelser på papperet icke någon praktisk betydelse, men att utförandet af detta arbete på marken möter nästan oöfvervinnerliga svårigheter. Jag hemställer till Herr Talmannens och Kammarrens upplysta omdöme, hvad »*praktiskt gagn*» detta tillägg om ett afstånd af 6 kilometer kan medföra, då det blott finnes »*på papperet*» och icke »*tydliggöres genom märken i sjelfva fjelltrakterna*»? På mig har detta gjort ett sådant intryck, att jag nästan varit frestad att förkasta hela lagen, så framt jag ej varit öfvertygad om, att den på det hela taget är behöflig och nödig. Men lika nödvändigt som att få en sådan lag, är det att från densamma utsöndra hvad som icke är hållbart, och detta stadgande är verkligen icke hållbart, ty att intaga det-samma vore snart sagt ett hån mot lapparne.

Den enda utvägen att bereda lapparne drägligare vilkor är att

hålla på den trumf, man ännu har på hand, nemligen i fråga om exekution i Sverige af i Norge fällda domar, och det synes af norska regeringens Indstilling, att den fäster mycket stor vikt vid denna sak. Skulle 29:de paragrafen antagas, sådan som Utskottet eller reservanterna föreslagit den, så är det all anledning att antaga, att vi efter tio år hafva en uteslutande *norsk* lag, och då finnes icke längre någon möjlighet att bereda lapparne drägligare vilkor, ty bland bestämmelserna i denna paragraf ingår äfven, att Sverige skall exequerera domar, fällda i Norge. Af denna orsak och på grund af Högsta Domstolens och Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes i Norrbottens län afstyrkande är det som äfven jag för min del vågat afstyrka antagandet af föreliggande moment, och får jag nu vördsamant anhålla om proposition å afslag af 4:de momentet.

Förslag till förordning rörande Lapparne i Sverige och Norge.
(Forts.)

Herr Lagerstråle: Om än enskilda frågor kunna anses vara mindre fullständigt lösta och bestämda i den nu föreliggande lagen, måste man väl ändock medgifva, att den i flera hänseenden lemnar tydligare föreskrifter, än som innefattas i codicillen. I sådant hänseende vill jag påpeka, att då det förut blott i allmänhet var stadgad att flyttningarne skulle ske vår och höst, är det i det nu föreliggande lagförslaget utsatt vissa tider, inom hvilka de flyttande lapparne ega rättighet att inom det andra landet få uppehålla sig, hvarigenom således större bestämdhet i stadgandena om betesrätten är åstadkommen. Likaledes är i detta förslag närmare bestämdt än tillförene hvad som är föremål för skadeersättning i de trakter, der bete kan förorsaka skada och der således ersättningsanspråk kunna mot lapparne väckas. Medgifvas må, att den här intagna bestämmelsen om utängsslätter kan medföra vissa svårigheter vid tillämpningen, men så mycket är dock bestämdt, att dessa utängsslätter antingen skola vara inhägnade med sådant stängsel, som af Konungen blifvit förordnad eller, om de icke äro inhägnade, skola år efter annat varit till höfångst brukade och dertill brukas samt genom kvarstående hässjor, diken, rödjning eller på annat sätt tydligen framträda såsom utängsslätter. Derigenom skall det ju, vid afgörandet af frågor om skadeersättning, blifva lättare för domstolarne att bestämma, hvar skadeersättning må ådömas lapparne och hvar sådant icke må ske, under det att förut, då enligt Utskottets uppfattning utängsslätter vore att betrakta alldeles lika med äng, skadeersättning kunde, på grund af codicillens bestämmelser, ådömas i vida flera fall än som enligt föreliggande lagförslag nu kan komma att ske.

Man har vidare fäst sig vid sista bestämmelsen i 9:de paragrafens 4:de moment, som innehåller, att skada ej skall ersättas å sådan utmark i Tromsö amt, der utmarken är belägen på ett afstånd af 6 kilometer eller derutöfver från jordegarens eller brukarens fasta bostad. Detta tillägg har influtit i lagen på grund af framställningar från svensk sida under lagförslagets senaste behandling, och det

Förslag till
förordning rörande Lapparne i Sverige och Norge.

(Forts.)

innebär ju en tillökad fördel för lapparne att det har inkommit i lagen, ty om det *icke* stode der, så skulle de ju vara pligtige att ersätta skada på *hvarje* utmark, äfven om den vore belägen på aldrig så långt afstånd från jordegarens eller brukarens fasta bostad. Nu är åtminstone den utmarksslätter, som ligger så långt aflägsen som 6 kilometer från de fasta bostäderna, öppen för lapparne till bete. På hvad grund ett afstånd af just 6 kilometer är stadgadt, erkänner jag, att jag icke med full bestämdhet kan säga, men antagligt är, att det hänför sig till det förhållande, att till de flesta af dessa nybyggare-hem höra äfven sätrar och att med dessa 6 kilometers afstånd åsyftas, att icke låta aflägsnare sätrar komma inom det allmänna skyddet. Att detta tillägg åtminstone bereder *någon* fördel framför 1871 års Lag-Utskotts förslag, tror jag icke kan förnekas.

Medan jag har ordet, ber jag få bemöta en anmärkning, som gjordes under den allmänna diskussionen om lagen. Det påstods af en talare, att för närvarande hade lapparne icke stor olägenhet af det osäkerhetstillstånd, som råder, och till stöd därför återropades, att enligt statistiska uppgifter inskränkte sig klagomålen af lappar till ett fåtal af endast omkring 20 per år. Dervid är likvisst att ihågkomma, att allt sedan 1872 har en särskild fullmäktig varit anställd i Tromsö för att tillgodose svenska lappars anspråk på biträde vid domstolarne och att den norske ämtmannen, då han insände dessa statistiska uppgifter öfver de hos lapparnes uppsyningsmän anmälda klagomål, tillika anmärkte, att sedan denne fullmäktiges biträde blifvit för lapparne tillgängligt, hafva de vid sina rättsanspråks anhängiggörande hellre gått till denne person för att genom hans biträde få sina mål anhängiggjorda vid domstolarne än att hänvända sig till de vanliga uppsyningsmännen för att genom dem få ersättningsfrågorna behandlade och möjligen i godo bilagda. Antalet lappar, som sålunda vändt sig till denne fullmäktige, utgjorde för de år, som lägo närmast till den nämnda statistiken, i medeltal 20 per år. Detta antal måste därför sammanräknas med antalet af de mål, som af lappar anmälts hos lappuppsyningsmännen. Härjemte ber jag få framhålla, att det är icke så få fall i hvilka lapparne för närvarande lida förtryck.

En talare framhöll det fördelaktiga i det förhållande, att med de svaga rättsmedel, som nu finnas, lapparne i allmänhet gå fria från ersättnings utgörande, emedan den, som lidit skada, vanligtvis icke kan få reda på egaren till de renar, som förorsaka skadan. Mig förefaller detta vara en mycket klen grund för önskvärdheten af det nuvarande tillståndets bibehållande, ty alla måste vi väl erkänna, att antingen en skada skett inom vårt eget land eller genom svenske undersåtar inom ett annat land, kräfver rättvisan att denna skada ersättes, och vi få icke betrakta det såsom en fördel, om landets undersåtar, vare sig helt och hållet eller till en del, gå fria från att ersätta en skada, som de äro skyldige att godtgöra, om de

anträffas. Skyldighet att gifva skadeersättning stadgas redan i codicillen, som bestämmer, att om renarne göra skada, skall sådant ersättas »efter mätismanna ordon», och det är hufvudsakligen på detta senare stadgande, som den i nu föreliggande lag förekommande form för ersättnings bestämmande grundar sig.

Jag yrkar bifall till det föredragna momentet.

Herr Nyström: Om flera paragrafer i det föreliggande förslaget äro i praktiskt hänseende svåra att antaga, måste dock detta moment af förevarande paragraf för hvar och en af Kammarens ledamöter, som satt sig in i de förhållanden, som skulle uppstå, i fall lagen antoges, förefalla så opraktiskt, att det omöjligt kan antagas. Denna är den värsta punkt i hela förslaget efter mitt tycke. Den är omöjlig att efterkomma i praktiskt hänseende, åtminstone utan de mest öfverdrifna kostnader och de mest långsamma undersökningar. Den är dessutom orättvis så till vida som genom densamma från lapparne tages bort den rätt, de hafva haft till, kanske, de bästa betesmarkerna inom Norge. Om Herrarne ville se på den karta, som finnes uppsatt här, och med cirkel taga ut dessa 6 kilometer från hvarje bostad, så skall man finna, att den gräns, som då uppstår på kartan, borttager från bete så väl på öarne som på fastlandet nästan alla stränder på Noriges kust inom Tromsö amt, och att det blefve blott midten af öarne och egentliga fjelltrakterna som blefvo fria från ersättningsanspråk.

Jag tror, och det skulle kanske kunna bevisas, att den der uppgiften, om att det skulle finnas bete för 142,000 renar inom Tromsö amt, i betydlig grad reduceras, om det komme en värdering, som först undantoge 6 kilometers afstånd från hvarje fast bostad. Jag vill dessutom framställa till Herrarne den frågan: är det möjligt och rimligt att uppdraga en cirkel på 12 kilometers diameter omkring hvarje fast bostad i Tromsö amt? Och det innebär ju denna punkt! Är det möjligt att kunna utstaka den der cirkelgränsen utan de allra största kostnader? Så landmätare jag än är och varit i 40 år, skulle jag icke vilja åtaga mig att värdera skador inom en cirkel på 12 kilometers diameter i detta fjelland. Det står icke till utan stora kostnader och stor tidsutdrägt. Se endast på kartan, huru renvägarne gå. Vägarne äro der utmärkta med fina linier och komma oupphörligt att gå på samma sätt inom detta område. Tro Herrarne då, att renarne skulle kunna vara flera mil på vandring utan att behöfva mat, och att de då endast skulle gå efter vägarne? Är det tänkbart, att de skulle kunna reda sig utan att trampa på sidan om den der stigen, der de omöjligen kunna finna tillräckligt bete? Nej, mine Herrar, detta är det mest ohjpliga moment som finnes i hela lagen! Och säkerligen skall det gå illa för lappen om detta moment antages, hvilket ej heller är nödvändigt. Enligt codicillen hafva lapparne lika med landets undersåtar rättighet till utmarken. Jag måste därför protestera nu

*Förslag till
förordning rörande Lapparne i Sverige och Norge.*
(Forts.)

*Förslag till
förordning rör-
ande Lappar-
ne i Sverige
och Norge.
(Forts.)*

och för framtiden mot ett sådant våld, som skulle begås genom att antaga nämnda moment af lagen. emedan det vore en uppenbar orättvisa mot lapparne.

Af hela mitt hjerta yrkar jag afslag åt detta moment.

Herr Ekström: Herr Casparsson har till stöd för sin mening åberopat ett uttalande af Friherre De Geer vid öfverläggningen inom denna Kammare vid 1871 års riksdag rörande moment 4 af § 9. Deri uttalar han sig, att han ansåg momentet innefatta ett obestämdt stadgande, så att någon fullkomlig trygghet för lapparne derigenom icke kunde anses vara beredd. Jag ber dock att få fästå uppmärksamhet derå, att, då Friherre De Geer hade detta uttalande, detta moment i § 9 icke hade den lydelse, som momentet nu mera fått. Sålunda hafva vi icke något uttalande af Friherre De Geer rörande den nu föreslagna bestämmelsen. De bofaste eller såsom de på norska språket kallas de fastboende kunna icke undvara det i detta moment stadgade skydd för den gården omedelbart angränsande utmarken, hvilken på norska betecknas med ordet »havnegang».

Vid behandlingen af detta lagförslag har man hört vederbörande från norsk och svensk sida. Nu senast, då momentet hade samma ordalydelse som 1871, då det utgick från norska regeringen och öfverlemnades till svenska regeringens handläggning, anmärktes vid granskningen i Högsta Domstolen att detta moment borde uteslutas emedan det icke vore för flertalet af Högsta Domstolens ledamöter tillfredsställande. 1871 års Lag-Utskott har äfven uttalat sig i ämnet och ansåg också, att man borde betrakta saken från den synpunkten, att momentet icke kunde anses fullt tillfredsställande. Föredragande departementschefen yttrar likväl: »Emot hvad sålunda »blifvit af norska regeringen erinradt och från svensk sida medgifvet »tilltror jag mig icke att påyrka ett enkelt uteslutande af i fråga »varande § 9 moment 4. En förändring deri, gående i den af Lag- »Utskottet antydda riktning, synes mig dock af vigt att få genom- »förd, på det att stadgandet icke må kunna — emot hvad jag an- »ser hafva varit dess ursprungliga mening — tillämpas jemväl i »fråga om sådan utmark, hvilken ligger aflägsse från de bofastes »gårdar. 1866 års komité, från hvilken stadgandet leder sitt upp- »hof, har svärligen föreställt sig, att skada, som föranleder ersätt- »ningsskyldighet, skulle genom renarnes betning kunna åstadkommas »å annan utmark än den, som närmast omgifver gårdarna och der- »för i främsta rummet tages i anspråk för hemdjurens underhåll. »Sedan nämnda tid hafva emellertid invånarne i Tromsö amt, sär- »deles i Målselv och Bardo socknar begynt anlägga sätrar, till »den del högt uppe i fjellen, just i de trakter, som äro oumbärliga »för lapparne, och hvarest dessa hittills fritt och utan att behöfva »frukta någon ersättningsskyldighet fått beta sina renar.»

Jag ber få upplysa, att de just icke äro några småsaker de der

sätrarna. Det har från norsk sida uppgifvits, att de trakter, öfver hvilka sätrar äro utbredda, innefatta hela Målseldalen med undantag af dess nedersta del, hela Bardodalen och af den öfre delen af Salangsdalen en sträckning som håller omkring 5 norska mil i längd och 3 norska mil i bredd. Antalet af mjölkkor på hvarje säter beräknas öfver hufvud taget till minst 20; således inalles vid pass 900 kor på de 45 på privat mark liggande sätrarne, hvartill dessutom komma ungfä och små kreatur. »I dette samme Strøg» heter det, »beter der hver Sommer omtrent 30,000 Ren». Sätrarnes antal uppgifvas till omkring 60, deraf cirka 45 anlagda på privat mark och de öfriga på statens mark. Det är således icke ringa svårighet att ordna förhållandena derstädes, och dessutom finnas sätrar anlagda äfven i andra trakter inom Tromsø amt.

För att nu på ett tillfredsställande sätt få en lösning på detta yttrar föredragande departementschefen: »Då något annat sätt att utmärka skilnaden emellan förenämnda båda delar af utmarken icke »lärer finnas än genom att angifva afståndet från gården, synes »mig utmarken böra delas i två klasser, af hvilka den ena, som »ligger gården närmast och kan anses såsom för gårdsbrukets be»drifvande mest nödvändig, skulle åtnjuta det i 4:de momentet af »förevarande paragraf stadgade skydd; under det att den andra, den »från gården mera aflägsna, skulle af lapparne få begagnas utan skade»ersättningskyldighet. Enligt hvad jag erfarit lärer med afseende å »naturförhållandena i Tromsø amt en i allmänhet lämplig och för »lapparne så väl som för den bofasta befolkningen tillfredsställande »gräns emellan de båda klasserna komma att vinnas, om skilnaden »dem emellan drages 6 kilometer från gården. I följd häraf är den »ändring i momentet af mig föreslagen, att deri stadgade ersättnings»skyldighet inom Tromsø amt endast skall gälla utmark, som ligger »inom ett afstånd af 6 kilometer från jordegarens eller brukarens »fasta bostad.» Såsom Herrarne finna är således uppslaget till i fråga varande förändring i detta moment 4 af § 9 gifvet af chefen för det svenska justitiedepartementet.

När nu detta förslag kom till norsk behandling inhemtades amtmannens i Tromsø amt yttrande öfver förslaget. Herr Casparson uppläste en strof ur norska regeringens »Indstilling» den 27 December 1881, der det talas om huruledes redan agronomen Haukland tänkt sig en renbetesgräns uppdragen. Det yttras der: »Han »sees imidlertid at have tænkt sig disse Grændser optrukne sær»skilt efter Lokalforholdene paa de forskjellige Steder. En saadan »Bestemmelse af Renbetesgrændser særskilt for hvert enkelt af de »mange inden Tromsø Amt liggende Renbetesomraader vilde imidler»tid, paapeger Amtmanden, udkræve en vidløftig og kostbar Befaring »af det hele Amt og vilde desuden ikke yde den tilsigtede praktiske »Nytte, hvis den blot stod paa Papiret och ikke tydeliggjordes ved »Mærker i selve Fjeldegnene, et Arbeide, som i dette udstrakte, alpe»dannede Distrikt vilde blive saa godt som uoverkommeligt.» Herr

*Förslag till
förordning rö-
rande Lappar-
ne i Sverige
och Norge.
(Forts.)*

Förslag till
förordning rör-
ande Lappar-
ne i Sverige
och Norge.

(Forts.)

Casparsson stannade här. Han sade, att detta gjort ett så öfvervändigande intryck på honom att han deraf nästan kunde finna sig föranlåten att afslå hela lagen. Men om Herr Casparsson fortsatt läsningen, skulle han kanske känt sig lugnad och icke haft så stort skäl att tycka det lagen borde afslås. Amtmannen fortsätter nemligen sålunda: »For at skjelne mellen de to Klasser af Havn blef »man derfor formentlig henvist til i Loven at nævne en vis Afstand »fra Gaardene, indenfor hvilken de Fastboende kan vente den i 4:de »Passus nævnte Beskyttelse, og udenfor hvilken Lapperne og de »Fastboende bete sine Dyr med lige Ret. Hvor lang denne Afstand »bør være beror paa et Skjøn, og det skal vistnok indrømmes, at »en for det hele Amt ligelig sat Grændse ikke paa alle Steder kan »blive den hensigtsmæssigste. Imidlertid har man dog efter det »Lokalkjendskab, hvaraf de Mænd ere i Besiddelse, der med Amt- »manden har afgivet Betænkningen, troet at man vil træffe et i »Almindelighed for det hele Amt passende Forhold ved at sætte »Grændsen til 6 Kilometer fra Gaardenes Huse eller, som man med »mere Bestemthed tror at kunne udtrykke det, fra de faste Bopæle. »Vid Fastsættelse af en saaden Grændselinie antages begge Parter at »maatte blive tilfredse. De Fastboende formenes derved at ville blive »tilsikrede et tilstrækkeligt Omraade om sine Gaarde, indenfor hvil- »ket Skade paa deres Havnegange ved Ren vil være Gjenstand for den »i 4:de Passus nævnte betingede Erstatning, medens paa den anden »Side Lapperne opnaa, at de i de egentlige Fjeldtrakter, og naar »de opholde sig i en bestemt Afstand fra beboede Pladse, frit ville »kunne bete sine Ren uden Frygt for Erstatningskrav. Sætter man »Grændsen, som nævnt, till 6 Kilometer, hedder det videre i Be- »tænkningen, ville ikke ubetydelige Strækninger, fornemmelig paa »Fastlandet, falde udenfor denne Grændse. Specielt vil dette i »Regelen være Tilfældet med de Sætre, som lægges eller som ere lagte »oppe i Renbetestraktene. Man kan derfor ikke tro andet end at »vedkommende svenske Lapper ville anse Fastsættelsen af en saadan »Grændselinie for en væsentlig Indrømmelse.» Jag ber att få till- lägga, att jag icke har någon anledning att antaga, att någon norsk embetsman icke är vänligt stämd mot lapparne, men att jag har särskild anledning antaga och vet att den nuvarande amtmannen i Tromsö amt är en mot svenska lappar särdeles väl stämd person.

Herr Nyström har åberopat sin egenskap af landtmätare och att det skulle vara i praktiskt afseende omöjligt att åstadkomma denna begränsning, enär densamma icke skulle kunna verkställas utan öfverdrifna kostnader och långsamma undersökningar. Han har äfven sagt att han icke sjelf skulle vilja åtaga sig det. Men detta hafva vi icke att fästa oss vid. Äfven i Norge torde det finnas män, som ega kunskap i landmäteriyrket, och jag vill fästa uppmärksamhet på, att distrikten icke ännu äro fastställda, utan att allt beror på en omsorgsfull pröfning, och särskildt hvad distriktsindelningen angår lapparne hemställer jag, huruvida vi icke kunna

hafva fullt förtroende för alla dessa förberedande behandlingar verkställda med mycken omsorg från norska regeringens sida, hvartill kommer att kostnaderna härför icke drabba Sverige med ett enda öre.

Jag yrkar bifall till momentet.

*Förslag till
förordning rörande
Lapparna i Sverige
och Norge.*

(Forts.)

Herr Casparsson: Den siste talaren anförde, att då den af mig åberopade talaren på stockholmsbänken vid 1871 års riksdag förklarade detta moment otydligt, de bestämmelser icke förefunnos, som nu äro föreslagna. Jo, de förefunnos nog då, men nu har kommit ett tillägg, hvilket den norska regeringen förklarar vara utan praktisk nytta, om det blott finnes på papperet, och att det är utförbart att tillämpa i verkligheten, genom att på marken uppdraga gränslinier. Jag medgifver, att jag icke i uppläsning gått så långt som den ärade talaren, ty jag fruktade att derigenom missbruka Kammarens tålmod. Men af hvad han sedan uppläst kan jag icke finna något, som motsäger det jag anförde. Ty hvad här är förslaget blir ju i alla fall en blott på papperet uppdragen gräns, som enligt de sakkunniges omdöme, icke har någon praktisk betydelse i ett svårtillgängligt alpland. Att icke den här gjorda bestämmelsen i lagen möjligen kan hafva *någon* verkan vill jag väl icke påstå, men amtmanen i Tromsö yttrar, att utan ett tydliggörande af gränserna på sjelfva marken, bestämmelsen om särskilda renbetesgränser på papperet icke har den *åsyftade* verkan. Det var det jag sade och det vidhåller jag.

Emedan jag uppkallats egentligen för att framhålla, huru förvecklade åsigterna äro i denna invecklade sak, tillåter jag mig anföras, att hvad Utskottets ärade ordförande nyss andragit rörande utängsslätterna står i rak motsats mot hvad norska regeringen i samma sak yttrat. Å sidan 217 i norska regeringens »Indstilling» återfinnas nemligen följande ord: Herved maa vistnok bemærkes, at denne Grændselinie intet faar at bestille med §:ens andet Led, hvaraf altsaa Følgen er, at Udengsslaatter af den der nævnte Beskaffenhed faa Ret til Erstatning, om de end ligge mere end 6 kilometer fra Gaarden.» Detta är ju raka motsatsen till hvad Utskottets ärade ordförande sagt. Jag har blott velat lemna denna karakteristik till frågans behandling.

Herr Statsrådet von Steyern: I fråga om hufvudstadgandet i det nu föredragna momentet eller att skada å utmark, som föröfvas af renar, skall ersättas endast i det fall, att jordens egare eller innehafvare genom densamma kommit i saknad af erforderligt bete för sina hemdjur, yttrade jag mig temligen utförligt redan när saken senast förekom till behandling i Kammaren. Jag sökte då visa att stadgandet icke innebär någon orimlighet i principiellt hänseende. Jag sökte äfven visa att stadgandet icke är så svårt att tillämpa, som åtskilliga talare velat påstå. Jag erinrade om, att i fall lappen nällor sig på de renbetestrakter, som äro undersökta

*Förslag till
förordning rörande Lappar-
ne i Sverige
och Norge.
(Forts.)*

och kartlagda af agronomen Haukland och på hvilka finnes bete för omkring 40,000 renar mer än det största antal som hittills samtidigt uppehållit sig i Tromsö amt, det är så godt som omöjligt för renen att göra skada på de bofastes utmark. Jag citerade ett utdrag af kaptenen Bangs rapport, som ådagalade att till och med en norsk auktoritet medgifvit, att så länge lapparne hålla sig på dessa vidsträckta betesmarker det icke kan blifva fråga om någon klagan från de bofastes sida öfver intrång på deras beten.

Hvad beträffar det sista tillägget till momentet hvilket förskrifver sig från de senaste underhandlingarne med Norge, eller att i Tromsö amt skada å utmark ej skall ersättas, der utmarken är belägen på ett afstånd af 6 kilometer eller derutöfver från jordegarens eller brukarens fasta bostad, så är detta stadgande tillkommet på yrkande, alldeles icke från norsk, utan tvärt om från svensk sida. Stadgandet afser att förekomma anläggande af sätrar i renbetes-trakterna. De bofaste hafva nemligen tagit sig för att icke låta sina kreatur beta närmast gårdarne utan anlägga sätrar i fjell-trakterna och låta hemdjuren beta der med samma anspråk i fråga om betet som invid gårdarne, nemligen att lapparne icke skola få beta sina renar i sätrarnes närhet så att de bofastes kreatur derigenom lida brist. En följd af det föreslagna stadgandet blifver att, om en säter anlägges på större afstånd än 6 kilometer från gården, den bofaste icke kan för denna säter förvärfva den företrädesrätt till bete som för en närmare till gården belägen säter. Invid den förra eger lappen ostördt bete äfven om den bofaste derigenom kommer i saknad af bete för sina kreatur. Att detta stadgande har en rätt väsentlig betydelse, finner man af norska regeringens Indstilling den 27 December 1881, der det upplyses, att sätrarne i regeln ligga från en half till 2 norska mil från de gårdar, hvilkas boskap beta på sätrarne, det vill säga på ett afstånd af 5 till 20 kilometer. Då gränsen sättes till 6 kilometer, förefaller det som om de flesta sätrarne skulle komma att ligga utom denna gräns.

Herr Casparsson har flera gånger upprepat att detta förslag skulle vara utförbart och sökt styrka det med ett utdrag af norska regeringens nyssnämnda Indstilling. Jag beklagar att Herr Casparsson härvid råkat ut för ett misstag. Det förslag norska regeringen förklarar utförbart är ett helt annat än det nu föreliggande. Norska regeringen yttrar sig på det anmärkta stället om en tanke, som föresväfvat agronomen Haukland, men hvaråt denne ej gifvit någon bestämd form. Det i 9:de paragrafen 4:de mom. intagna stadgande tillstyrkes deremot uttryckligen af norska regeringen såsom både verkställbart och nyttigt.

Hvarifrån Herr Nyström fått den föreställning, att icke renar skulle få finnas inom ett afstånd af 6 kilometer från hvarje gård, kan jag ej begripa. Förslaget gifver åtminstone ej anledning till

något sådant antagande, och att ett dylikt stadgande ej kunnat från svensk sida föreslås, borde ock vara klart.

Jag anhåller om bifall till momentet.

Grefve Mörner: Jag har aldrig bestridt, att afsigten med föreliggande lagförslag varit att reda och ordna förutvarande förhållanden, och det skulle vara mig mycket kärt, om det funnes anledning antaga, att genom lagens antagande så skulle komma att ske. Men tyvärr är icke så förhållandet, och jag får bekäuna, att jag med fruktan och misstroende emotser antagandet af en sådan lag som denna. Jag medgifver, att åtskilligt nytt har af mig blifvit förspordt under den debatt, som nu egt rum, hvarvid jag, bland annat, funnit, att äfven hos de herrar, som behandlat lagen, åsigtterna om lagen tyckas vara något outhärdliga och icke klart uppfattade. Så t. ex. yttrade en talare nyss, att, om skadan skett å utängsslätterna, och de voro belägna 6 kilometer från bostaden, skulle genom denna lag frågan om skadan vara undanröjd. Jag ber i detta fall att få anmärka, att om utängsslätter är i 4:de mom. alls icke fråga, utan der står *skada å utmark, som ej ofvan är omnämnd*; utängsslätterna äro redan omnämnda och ingå således icke i det mom., hvarom nu är fråga, hvadan således, om dessa utängsslätter finnas äfven bortom de 6 kilometerna, så skyddar mom. 4 alldeles icke lapparne från ansvar för skada å dem, och den förmenta större trygghet, som genom införande af de 6 kilometerna skulle inträda, eger icke rum i verkligheten. Detta är en omständighet, som kan vara värd att bemärka. Vidare heter det: »Hvad Tromsö amt särskildt angår, eger ej ersättningskyldighet rum, om renar komma in och beta å sådan utmark under tiden före den 8 Juli hvarje år, när denna förmån ej af lapparne begagnas sålunda, att någon jordegare eller innehafvare särskildt derigenom i väsentlig mån betungas. Om lapparne äro kloka, så anfälla de *alla* jordegarne tillsammans i trakten; då blir ingen »särskildt» betungad, utan då betunga de dem alla tillsammans, och det kunde således blifva en fördel för lappen. Detta angår nu den klarhet och reda, som i denna förordning skulle finnas.

Hvad åter dessa distriktsindelningar beträffar, så har jag hört att en norsk ingenjör, som verkställt flera sådana, skall yttrat, att de äro mycket svåra att åstadkomma, och här hafva vi hört, att de nog kunde verkställas men fordra mycket arbete och tid. Hur går det då med dessa distriktsindelningar och med utstakandet af de 6 kilometerna? Jo, när arbetet börjar, hinner det icke bli färdigt om 10 år. Efter 10 år kommer en ny lag i Norge, som stadgar annorlunda, och den utlofvade distriktsindelningen kommer att höra till dessa pia desideria, som aldrig blifva af. Det är mycket svårt att framkomma med något yrkande i en fråga sådan som denna. Man kan visserligen lätt nog göra anmärkningar, men svårare är att skriva en lag, och jag får säga att, under så kinkiga förhål-

Förslag till förordning rörande Lapparne i Sverige och Norge.
(Forts.)

Förslag till
förrordning rör-
ande Lappar-
ne i Sverige
och Norge.
(Forts.)

landen som de nu föreliggande, och då man med bästa vilja i verlden icke kan nöjaktigt utreda förhållandena, det då är så godt att, när man har en gammal lag, låta den få gälla ännu och verka i kraft af de sedvänjor, som under tiden gjort sig gällande, och hvilka på det hela taget icke visat sig så skadliga för lapparne och icke heller kunnat verkligen styrkas hafva varit för nybyggarne förtryckande. Mitt hufvudargument för denna åsigt är det, att genom denna lag blir lapparnes ställning mycket mera invecklad på samma gång som vi öppna båda dörrarne för nya förändringar, ty det kan blifva en alldeles ny lag 10 år härefter, hvarigenom lapparne icke torde på långt när komma i åtnjutande af de fördelar som de nu äro tillförsäkrade, men hvarigenom helt annat förhållande kan inträda för lappen, än som nu är. Att en del lappar öfvergått till fasta bostäder, det är godt och väl; då upphöra de att vara lappar, och då behöfva inga nya åtgärder vidtagas. Upphör lappbefolkningen så behöfs ej någon lag; men om man antager, att lapparne komma att fortfara och utbilda sig som en nation, då bör man vara försigtig med de åtgärder man vidtager för att icke så lagstifta, att man påskyndar en undergång, som kanhända i kulturens intresse icke är nödvändig. Jag får återopa hvad jag förut har sagt och afvaktar hvilket beslut Kammaren behagar fatta.

Herr Nyström: Jag skall söka att fatta mig så kort som möjligt för att besvara några framställda aumärkningar, som icke af andra talare blifvit bemötta. En ärad talare har sagt, att det betyder ingenting, att man icke i praktiken känner till, huru det skulle slå sig ut med detta moments förverkligande. Jag skulle nästan på denna grund anse mig böra tystna med min röst i denna Kammare, åtminstone icke behöfva vidare uppträda i denna fråga. Jag erkänner villigt, att de flesta andras röster i denna Kammare väga tungt och långt mer än min svaga stämma, men om giltiga skäl gifvas, böra de också tagas i betraktande utan afseende på person.

Jag vill nu blott beträffande föreliggande punkt säga — hvad också här redan blifvit anmärkt — att de utängsslätter, som ligga på ett afstånd af 6 kilometer från de fasta bostäderna, icke äro på något sätt undantagna från ersättningsskyldighet af lapparne, om derå skada sker; ty, såsom den siste talaren anförde, så innefattar ju sista mom. af denna paragraf icke dessa utängsslätter, utan *annan mark* än de utängsslätter, hvarom vi förut afhandlat. Det var således ett fullkomligt misstag af Utskottets ärade ordförande.

En talare påstod, att icke Sverige utan blott Norge drabbades af kostnaderna genom bestämmelsen om att fasta befolkningen skall fredas på 6 kilometers afstånd från bostäderna. Det var mycket märkvärdigt. Det står ju i lagen, att syn skall hållas och att den skyldige skall dömas att betala kostnaden därför. Om lappen med

en eller annan ren gjort skada vare sig genom tramp eller bete inom en cirkel af mer än en mils diameter, så kan ju det föranleda till en undersökning. Denna undersökning blir kanske lika kostsam som att utstaka cirkeln, om den skall göras någorlunda fullständig, ty för att utröna, att den bofaste har tillräckligt bete för sina hemdjur, måste det bete fullständigt uppskattas, som finnes inom cirkeln. Skola synemännen uppskatta skadan blott på måfå, då blifva icke kostnaderna stora. Men skola de göra det efter tagen säker kännedom om marken, så måste det blifva en orimligt kostsam undersökning, som kommer att gå löst på hundratals kronor. Den ifrågavarande bestämmelsen kan jag derföre ej finna vara af behovet påkallad. Och den är ju icke heller begärd af Norrmännen.

*Förslag till
förordning rörande
Lapparne i Sverige
och Norge.*

(Forts.)

Det sades vidare, att renar skulle få finnas inom dessa 6 kilometer, men att skadan, som de göra, icke skulle behöfva ersättas. Jag kan icke begripa, att den icke skall ersättas, när det står föreskrifvet, att så skall ske. Jag anhåller fortfarande ödmjukligen och vördsamt, att denna Kammare, som har i andra lagfrågor synts vilja vara konservativ, men nu deremot tyckes vara så liberal, att den icke vill göra några ändringar, ville åtminstone afslå detta moment.

Herr Casparsson: Med anledning af Herr Justitieministerns sista yttrande vill jag blott upplysa, att rubriken till den statshandling, jag åberopade, lyder så:

»Den Kongl. Norske Regjerings underdaanigste Indstilling af 27 December 1881, bifaldt ved Kongelig Resolution af 7 Januari 1882»; och att denna Indstilling omhandlar det lagförslag, som behandlades i sammansatt Svenskt och Norskt Statsråd den 13 Januari 1882. Närmare upplysningar i frågan förekomma å pag. 216 och 217 i Kongl. Maj:ts proposition n:o 18 vid denna riksdag.

Herr Asplund: En talare här midt emot mig, som motsatte sig lagen, yttrade, att man väl påstod denna lag komma att på ett lämpligt sätt ordna förhållandet mellan lapparne och den bofasta befolkningen, men att han icke kunde finna, att den i verkligheten skulle kunna åstadkomma ett sådant ordnande. Han sade vidare, att han under debatten fått nya och bättre synpunkter öppnade i afseende å förslaget. Han erkände, att det är lätt att göra anmärkingar mot ett lagförslag, men svårt att skriva ett bättre. Af alla dessa hans uttalanden drager jag den slutsatsen, att denne talare icke har tillräckligt satt sig in i de särskilda bestämmelsernas betydelse; och det är då ganska lätt och följaktligen äfven ursäktligt att begå misstag vid anmärkningarnas framställande. Detta synes mig äfven hafva varit förhållandet med den talare, som yttrade sig här näst före den siste. Han tycktes icke hafva rätt uppfattat betydelsen af sista momentet, som afser att befria lapp från

Förslag till
förordning rör-
ande Lappar-
ne i Sverige
och Norge.
(Forts.)

ersättningsskyldighet inom Tromsö amt för skada å sådan utmark, som är belägen på ett afstånd af sex kilometer eller derutöfver från jordegarens eller brukarens fasta bostad. Med »utmark» menar man då egentligen de »Havnegange», de sätrar, som nybyggarne anlagt långt utom sex kilometer från gårdarne. Följaktligen synes det vara för att förekomma förnyandet af dessa anläggningar, som lagförslaget tillkommit. I annat fall kommer den fastboende befolkningen att, om detta stadgande kvarstår, sjelf få svara för skadan. En annan sak är det med utängsslätter, som ligga mer än sex kilometer från egarens eller brukarens bostad. För dem gäller föregående moment. Det är således en bestämd skilnad mellan skada å utängsslätter, som äro inhägnade eller eljest å det i andra mom. antydda sätt utmärkta, och å utmark. Att följaktligen detta tilllägg i sista momentet är en bestämd fördel för lappen, som denne förut icke hade, lærer väl vara klart för en och hvar, som vill sätta sig in i förhållandena, helst 1751 års codicill är så otydlig, att ersättningsskyldighet kan åläggas lapp för skada snart sagdt hvar helst den skett.

En talare anmärkte, att distriktsindelningen samt uppmätning och utstakning af begränsningen af sex kilometer icke skulle hinna verkställas inom tio år; att vi då hade att emotse en ny lagstiftning och att frågan derföre vore utan praktisk betydelse. Jag vill erinra, att distriktsindelningen inom Tromsö amt redan nu så långt framskridit, att fullständiga förslag föreligga, hvilka blott behöfva pröfvas och fastställas. Dessutom tror jag icke, att området inom de sex kilometerna kring gårdarne behöfver uppmätas förr än skada skett och tvist derom uppstår. Att det skulle föranleda stora kostnader att låta värdera skada inom ett sådant område, kan jag icke inse.

Man har äfven fäst sig vid en föregående punkt i samma moment, som lyder sålunda: »Hvad Tromsö amt särskildt angår, eger ej ersättningsskyldighet rum, om renar komma in och beta å sådan utmark under tiden före den 8 Juli hvarje år, när denna förmån ej af lapparne begagnas sålunda, att någon jordegare eller innehafvare särskildt derigenom i väsentlig mån betungas.» Der, anmärkte en talare, skola då lapparne komma att sprida sig och fördela sin skadegörelse på alla innehafvare eller egare af jord. Ja, det är just det man åsyftar. Meningen med stadgandet är helt enkelt, att lapparne vid sitt genomtågande eller betande icke skola stanna på en ende egares utegor och derigenom tillfoga en för honom kånbar skada, utan fördela sina hjordar på fleres områden och derigenom minska skadan på hvarje område särskildt. Det medgifves, att bestämmelsen är något sväfvande, men det kan icke undvikas.

Åtskilligt skulle kunna vidare anföras, såsom t. ex. mot en talare på upplandsbänken, hvilken, på sätt Herr Justitieministern redan upplyst, misstagit sig om betydelsen af den handling han uppläste. Han ville låta påskina, att stadgandet i denna paragraf skulle

blifva ett stadgande på papperet och att norska regeringen skulle hafva sagt något sådant. Det är icke händelsen. Dess eller amtmannens yttrande afsåg ett förslag derom, att man skulle skilja mellan sådana »Havnegange» eller beteslägenheter, som lågo längre bort, och sådana, som lågo närmare gården, samt utmärka hvar och en särskildt. Derpå svarade regeringen, att detta vore ett förslag, som blott blefve på papperet, och att det vore omöjligt att utstaka hvarje betesplats på skogen och angränsande utmarker samt dervid utmärka att den ena betesmarken vore en sådan, som skulle skyddas, och den andra en sådan, som icke behöfde skyddas. Detta var ett helt annat förslag än det som nu föreligger, eller att fastställa en viss omkrets af sex kilometers afstånd från gården. Jag tror följaktligen, att det icke förefinnes någon fara att antaga detta moment, hvartill jag yrkar bifall.

Förslag till förordning rörande Lapparne i Sverige och Norge.
(Forts.)

Herr Lagerstråle: Jag har blott begärt ordet, för att medgifva att ett origtigt uttryck blifvit af mig begagnadt, då jag nämnde, att sista punkten i 4:de momentet afsåg sådana *utängsslätter* som förut i denna paragraf omnämnas. Det är icke sådana utängsslätter utan endast de bättre betesplatser, som finnas inom vissa områden; hvilka derigenom utan anmärkning kunna begagnas af lapparne. Detta är uppenbart en fördel mot 1871 års förslag.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, gjorde Herr Grefven och Talmannen enligt de derunder framställda yrkandena propositioner, först på godkännande af förevarande moment och derefter på dess förkastande, samt förklarade sig finna den förra propositionen besvarad med öfvervägande ja.

Herr *Nyström* begärde votering, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som godkänner 4:de mom. i 9:de paragrafen af Särskilda Utskottets i Utlåtandet N:o 1 framställda förordningsförslag, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej.

Vinner Nej, afslås momentet.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 46;
Nej — 16.

Den vidare föredragningen af Utlåtandet uppsköts till afton-sammanträdet.

Upplästes och godkändes Riksdagens Kanslis förslag till paragraferna i riksdagsbeslutet.

N:o 15, angående ändring af § 4 i lagen för Rikets Ständers bank;

N:o 16, om lagbestämmelser ang. de rättsförhållanden, som uppstå genom samegendom i stadsfastighet, samt beträffande delning af sådan fastighet;

N:o 17, angående förändrad lydelse af 23:dje paragrafen i förordningen angående inteckning i fast egendom den 16 Juni 1875, och

N:o 18, om upphörande af de s. k. resekallspenningarne.

Ledighet från riksdagsgörömalen beviljades Hr *Jöns Pehrsson* under 8 dagar från den femtonde i denna månad och Herr *Carlheim-Gyllensköld, A. Th.*, under tre veckor från och med nämnde dag.

Kammaren åtskildes kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

In fidem
A. von Krusenstjerna.
